

Aan de auteurs van dit nummer

Welke hervorming komt volgend jaar niet aan de orde?

Peter de Ridder

Voormalig directeur van het Centraal Planbureau

Er zal het komende jaar, in de context van verdere ombuigingen, weer veel worden gesproken over hervorming van de woningmarkt. De discussie zal zich naar mijn verwachting toespitsen op een onderdeel van het woningmarktbeleid, namelijk de al in 1893 ingevoerde hypotheekrenteaftrek.

De woningmarkt zit echter niet alleen op slot omdat fiscale subsidiëring van het eigen woningbezit de prijzen van koopwoningen te hoog heeft opgedreven, maar ook omdat prijsregulering en subsidiëring de huren kunstmatig te laag hebben gehouden. Een meer omvattende herziening van het woningmarktbeleid lijkt daarom geboden. Afschaffing of op zijn minst een forse beperking van de hypotheekrenteaftrek mag daar niet in ontbreken.

Maar ook in 2012 zal daarover niets worden besloten. Politieke tegenstellingen over de wijze waarop de hervorming van het woningmarktbeleid inhoud moet worden gegeven zijn daarvoor vooralsnog te groot. Terwijl bovendien de economische omstandigheden, en meer specifiek de omstandigheden waarin de markt voor koopwoningen zich nu bevindt, zullen worden aangegrepen om het dossier van de woningmarkt naar de toekomst door te schuiven.

Philip Hans Franses

Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

Nederlandse universiteiten willen zich graag spiegelen aan Amerikaanse universiteiten, en vooral aan die waar de kwaliteit het hoogst is. Een kern-eigenschap van Amerikaanse top-universiteiten is dat ze klein in omvang zijn, en vooral dat ze maar een paar honderd bachelorstudenten hebben en veel meer masterstudenten. Die masterstudenten betalen flink meer dan in Nederland, terwijl bacheloronderwijs er toch nog betaalbaar is. Het zou de kwaliteit van Nederlandse universiteiten zeer ten goede komen als het huidige financieringsmodel wordt aangepast. Dit model moedigt aan om vooral veel bachelorstudenten binnen te halen. Helaas komt deze hervorming niet aan de orde omdat er een discussie zal zijn over de eerlijkheid van de maatregel omdat wellicht sommige studies meer zouden kunnen profiteren dan andere.

Frank den Butter

Hoogleraar aan de Vrije Universiteit Amsterdam

De hervorming die volgend jaar zeker niet aan de orde komt, is de zorg voor een beter milieu. Ondanks de lippendienst van het CDA aan goed rentmeesterschap bekommert dit kabinet zich helemaal niet om natuurbehoud en gestelde milieunormen. De milieuzorg is bovendien volledig ondergesneeuwd onder de schulden crisis en bezuinigingsdrift. Dat is dan ook direct de enige sneeuw, want van een witte kerst kan de volgende generatie, als het zo door gaat, alleen nog maar dromen. Hoewel: misschien komt er troost, maar dan wel een zeer schrale troost. Veel extra procyclische bezuinigingen en weinig aandacht voor structurele hervormingen die voor een borging van de welvaart op lange termijn nodig zijn, zullen voor flink wat economische krimp zorgen. Dat is goed voor het milieu. Onbedoeld, maar toch. Zo'n beleid is niet generatiebewust, maar misschien gloort er dan toch een toekomst met af en toe een witte kerst.

Sandra Phlippen

Hoofdredacteur van ESB

Zodra blijkt dat de regeringsleiders van individuele lidstaten in Europa een gemeenschappelijk coördinatiemechanisme opzetten als *lender of last resort*, dan zal het moreel gevaar opdoemen waarbij vrijwel geen enkele structurele hervorming afdwingbaar is. Landen kunnen elkaar immers niet de maat nemen. Als het zoet al gegeven is, wordt het lastig vragen om het zuur. Of de instituties worden opgetuigd die deze paradox oplossen is allesbepalend voor het wel of niet aan de orde komen van de belangrijkste structurele hervormingen. In het ergste geval komen hervormingen op de woningmarkt niet aan de orde in 2012. Mocht dit gebeuren dan vrees ik voor een nog groter wordende mismatch van vraag en aanbod, zowel in de huurmarkt als op de koopmarkt. Hoopvol vind ik in dat opzicht de inzichten van Lans Bovenberg uit het artikel in ESB 96(4624), waarin hij pleit voor een aantal maatregelen die niet alleen de stagnatie oplossen maar de betaalbaarheid van woningen ook kunnen vergroten.

Peter van Bergeijk

Hoogleraar aan de Erasmus Universiteit Rotterdam

De volgende onbegrijpelijke subsidieregelingen die de rijken bevoordelen – en vroeger ook gewoon betaald werden door de leden van de bovenklasse – komen niet aan de orde in 2012.
Ten eerste de gratis schoolboeken. Waarom betaalt Janneke Modaal eigenlijk mee aan de schoolboeken van de zoon van de directrice?
Ten tweede de ziektekostenverzekering. Waarom betaalt Jip Modaal überhaupt mee aan de ziektekosten van het dochttertje van de professor?
Ten derde de kinderopvang. Waarom betaalt Otje Gemiddeld overigens mee aan de kosten van de crèche van de ministersvrouw?
Tenslotte de pensioenvoorziening in de publieke sector. Waarom betaalt Fatima Mediaan au fond mee aan het wachtgeld van niet herkozen leden van het parlement?

Hans Stegeman

Hoofd nationaal onderzoek bij de Rabobank

Om eerlijk te zijn: ik denk dat nagenoeg elke hervorming die geld oplevert aan de orde komt. Of er op de grote structurele dossiers (woningmarkt, pensioenen, zorg) wordt doorgepakkt hangt af van de druk die op de overheidsbegroting staat. En die druk kan wel eens hoog oplopen.

Een hervorming die niet aan de orde komt, maar wel verstandig zou zijn voor de stabiliteit op de lange termijn van de Nederlandse overheidsfinanciën, is de vorming van een staatsfonds waarin de aardgasbaten worden gestort. Wellicht wat aan de late kant, maar beter laat dan nooit. Tot dit kabinet aantrad, werden aardgasbaten in ieder geval nog enigszins voor een bepaald doel bestemd via het Fonds Economische Structuurversterking. Nu vloeien de baten direct naar de staatskas. Als het gaat om de stabiliteit van de Nederlandse overheidsfinanciën is dit niet de beste inrichting. Tegenvallende aardgasbaten lopen direct in het saldo en zorgen voor extra volatiliteit, terwijl meevallers meteen worden verjubeld.

Het enige nadeel van een staatsfonds is dat het zorgt voor een gat in de begroting van zo'n twee procent bbp. Maar als je het goed doet, levert het structureel meer op.